

**Hogyan vonható be a beteg
a saját terápiájába?**

A viselkedésváltozás modellje

Dr. Pilling János

Semmelweis Egyetem, Magatartástudományi Intézet

Miért nehéz változtatni?

Az együttműködés javításának hagyományos útjai

- Betegoktatás
- Tanácsadás
- Ellenőrzés
- Számonkérés
- Fenyegetés

A páciensek tipikus reakciója: „Igen, de...”

Motivációs interjú

Eredetileg szenvedélybetegek kezelésére dolgozták ki.

Ma már elterjedten használják számos szomatikus és pszichés zavar kezelésében.

Motivációs interjú

Célja: a páciens saját
motivációinak megismerése
és megerősítése

Motivációs interjú

Próbált már korábban
leszokni a dohányzásról?

Amikor ezen gondolkodott,
miért akarta abbahagyni a
cigarettázást?

Az ellenállás kezelése

Alapvetés: Ne vitázzunk, ne győzködjük a beteget!

Önmotivációs kérdések:

Mennyire tartja fontosnak, hogy

- *eleget mozogjon?*
- *abbahagyja a dohányzást?*
- *rendszeresen szedje a gyógyszereit?*

(Pontozza 1-10 között!)

Miért nem egyest adott?

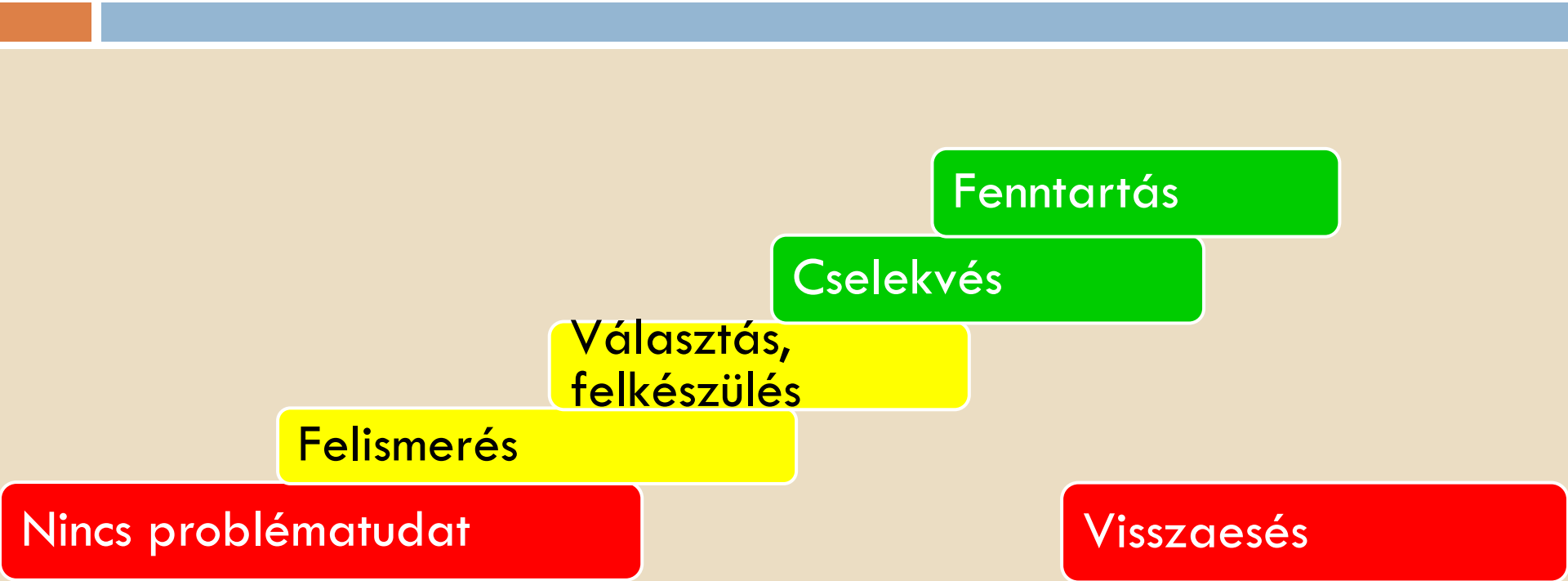
Az énhatékonyság növelése

Az énhatékonyság növelése

Kettős kötés. Pl.: „A
dohányzásleszokás
támogatására többféle hatékony
módszer is van (ismertetjük).
Magának melyik volna a
megfelelőbb?

A viselkedésváltozás szakaszainak modellje

Prochaska JO, Diclemente CC. Transtheoretical therapy: towards a more integrative model of change. *Psychotherapy*: 1982, 19; 276–88.

Diagnózis egy mondatból

Nincs problématudat

„Amit a szervezetem kíván, az nem árthat.”

Felismerés

„Fogyni szeretnék, de nincs időm vele foglalkozni.

Választás, felkészülés

„Nincs valami tablettá, amitől lefogyhatnék?”

Cselekvés

„Néha, amikor van egy kis időm, elmegyek kocogni.”

Fenntartás

„Ha már valamiért nem tudok elmenni mozogni, hiányzik.”

Visszaesés

„Már olyan egészségesen élek, hogy néha megengedhetek egy kis lazaságot.”

- „Fogyni szeretnék, de nincs időm vele foglalkozni.
- „Néha, amikor van egy kis időm, elmegyek kocogni.”
- „Amit a szervezetem kíván, az nem árthat.”
- „Már olyan egészségesen élek, hogy néha megengedhetek egy kis lazaságot.”
- „Nincs valami tablettá, amitől lefogyhatnék?”
- „Ha már valamiért nem tudok elmenni mozogni, hiányzik.”

Nincs problématudat

Mások (pl. az orvos) felismerik a problémát, a beteg azonban nem

Nem várható változás a beteg magatartásában

Cél: problématudat kialakítása

Eszközök:

- Edukáció
- Egyéni motivációk keresése a beteg saját problémái által

Cél: Diszkrepancia kialakítása a jelenlegi és az optimális helyzet között

Átgondolás, felismerés

A beteg észleli a problémát, de még nem szánta el magát a cselekvésre

Változás 1-6 hónapon belül várható

Cél: a változás melletti elköteleződés elősegítése

Eszközök:

- Pozitív jövőkép kialakítása
- A pro és kontra érvek közös megbeszélése
- Bátorítás: próbálja ki!

Választás, felkészülés

A beteg rászánja magát a változtatásra, ám először mérlegeli a választható lehetőségeket, majd elköteleződik a választott módszer mellett, s felkészül

Változás 1 hónapon belül várható

Cél: segítség a megfelelő módszer kiválasztásában, segítség a felkészülésben

Eszközök:

- Információk a javasolt módszerről
- A várható pozitív hatások megerősítése
- Pontos tervek készítése
- A kezdés időpontjának kitűzése
- Bátorítás arra, hogy másokkal is beszéljen a terveiről

Cselekvés

A változás megkezdődött, ám nem telt még el fél év, az új magatartás nem stabilizálódott

Cél: sikerélmények biztosítása, a botlások elkerülésének támogatása

Eszközök:

- Dicséret: az elért eredmények visszajelzése
- Támogatás a botlások elkerülésében illetve kijavításában
- A cél érdekében szükség esetén a tervek módosítása
- Társas támasz erősítése (pl. betegklubok)

Fenntartás

Az új magatartásformát a beteg önállóan, hat hónap elteltével is képes fenntartani

Cél: a visszaesés megelőzése

Eszközök:

- Elismerés, támogatás
- Rendszeres érdeklődés a beteg tapasztalatairól
- Hosszabb távú célok kitűzése

Visszaesés

Egy botlás tartóssá válik, a nem kívánt magatartásforma visszatér

Cél: az újrakezdés támogatása

Eszközök:

- Átkeretezés: a visszaesés tanulási folyamatként értelmezése
- Implikációk használata („amikor majd”)

A VvSZM alkalmazásának eredményei: az életmódváltás támogatása

- **Testedzés:** 150 kutatás összegzése alapján megállapítható, hogy a VvSZM segítségével hatékonyan növelhető a fizikai aktivitás ¹
- **Táplálkozás:** 65 kutatás többsége a VvSZM alkalmazásának pozitív hatásait mutatta ki, bár az adatok nem konzekvensek ²
- **Dohányzás leszokás támogatása:** 148 kutatás áttekintése alapján igazolható, hogy a VvSZM alkalmazásával jelentősen lehet növelni a dohányzásról leszokók arányát ³

1 Spencer, Leslie, et al. "Applying the transtheoretical model to exercise: a systematic and comprehensive review of the literature." *Health promotion practice* 7.4 (2006): 428-443.

2 Spencer, Leslie, et al. "The transtheoretical model as applied to dietary behaviour and outcomes." *Nutrition Research Reviews* 20.01 (2007): 46-73.

3 Spencer, Leslie, et al. "Applying the transtheoretical model to tobacco cessation and prevention: a review of literature." *American Journal of Health Promotion* 17.1 (2002): 7-71

A VvSZM alkalmazásának eredményei a gyógyszerhasználati adherencia javítása

A VvSZM alkalmazása növeli az adherenciát

- antihipertenzív kezelés esetén ¹
- lipidcsökkentő kezelés esetén ²

¹ Johnson, Sara S., et al. "Efficacy of a transtheoretical model-based expert system for antihypertensive adherence." *Disease Management* 9.5 (2006): 291-301.

² Johnson, Sara S., et al. "Transtheoretical model intervention for adherence to lipid-lowering drugs." *Disease Management* 9.2 (2006): 102-114.

Összhangba kerülni

